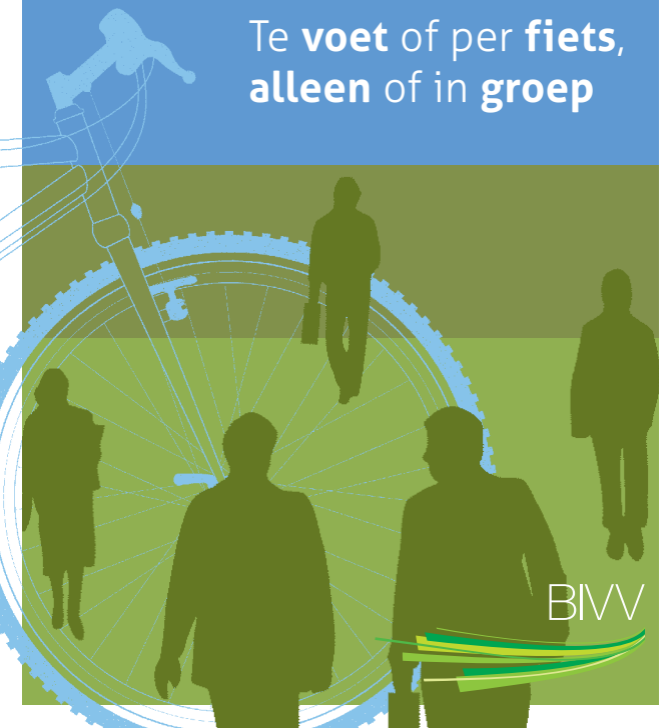

VEILIG OP STAP

Te **voet** of per **fiets**,
alleen of in **groep**

BIVV

Deze leidraad bevat de voornaamste verkeersregels voor voetgangers en fietsers, alleen of in groep (al dan niet vergezeld van een leider of wegkapitein). Aanbevelingen helpen je verder waar het verkeersreglement bepaalde keuzes openlaat of niet uitdrukkelijk genoeg is.

Een tocht laten vergezellen door een leider of wegkapitein biedt bepaalde voordelen, maar heeft ook gevolgen inzake aansprakelijkheid. Daarom wijzen we de organisatoren bij jeugdbewegingen, wandel-en wielersclubs op dit belangrijke aspect.

Als leider of wegkapitein die verantwoordelijk is voor een tocht moet je de reisweg vooraf goed uitstippelen. Je dient te weten welke voetgangers-of fietsvoorzieningen er op het traject zijn. Een omweg kan interessant zijn als je bruggen, doorgangen, tunnels, jaagpaden of aanbevolen trajecten kan gebruiken die specifiek bestemd zijn voor voetgangers of fietsers. Bij fietstochten moet je je ervan vergewissen dat iedereen over de nodige fietsvaardigheid beschikt!

VOETGANGERS ALLEEN OF IN GROEP ZONDER LEIDER

OPGELET: Het verkeersreglement geeft geen definitie van een groep of een leider. In tegenstelling tot groepen fietsers, waarvoor het verkeersreglement een minimum aantal deelnemers oplegt, bestaat een dergelijke omschrijving niet voor groepen voetgangers. Kleine groepen voetgangers volgen bij voorkeur de regels voor individuele voetgangers.

Waar stappen?

- Gebruik eerst en vooral de begaanbare trottoirs, de delen van de openbare weg die voor jou zijn voorbehouden door de verkeersborden D9 of D10, of de begaanbare verhoogde bermen.
- Bij gebrek daaraan gebruik je de begaanbare gelijkgrondse bermen.
- Zijn deze niet aanwezig, dan mag je de andere delen van de openbare weg gebruiken (parkeerzones, fietspaden,...). **Opgelet:** als je op het fietspad loopt moet je voorrang verlenen aan fietsers en bromfietsers. Als je op de rijbaan loopt, moet je zo dicht mogelijk bij de linkerrand ervan blijven (in jouw staprichting), zodat je het verkeer ziet aankomen.

D9

D10

TIP: Als de weg niet specifiek voor voetgangers is ingericht en je de keuze hebt tussen het fietspad of de rijbaan, raden we je aan om altijd op het fietspad te lopen.

- Autosnelwegen en autowegen zijn verboden terrein voor voetgangers.

Hoe oversteken?

Als er geen oversteekplaats voor voetgangers is:

- Kies een plek uit waar je goed ziet en goed gezien wordt: steek niet over in een bocht, noch op de top van een helling, onder een brug of tussen geparkeerde voertuigen.
- Kijk naar alle kanten vanwaar er verkeer kan aankomen.
- Steek voorzichtig over en hou rekening met de naderende voertuigen. Als jullie met meerdere personen zijn, dan mogen de andere weggebruikers niet door jullie groep breken als deze op reglementaire wijze begonnen is met het oversteken van de rijbaan.
- Ben je in groep en nadert er verkeer zonder dat de groep in één keer kan oversteken, dan moeten degenen die nog moeten oversteken, wachten.
- Midden op de rijbaan blijven wachten tot een voertuig is voorbijgereden, is helemaal uit den boze.
- Steek de rijbaan altijd loodrecht over (nooit schuin), zonder te slenteren, te hollen of te stoppen.

Op oversteekplaatsen voor voetgangers zonder bevoegd persoon of verkeerslichten:

- De bestuurders mogen de oversteekplaats slechts met matige snelheid naderen; ze moeten voorrang verlenen aan de voetgangers die zich op het zebra-pad bevinden of op het punt staan zich erop te begeven.

- Steek voorzichtig over en hou rekening met de naderende voertuigen. Je hebt dan wel voorrang op een zebra-pad maar hou er rekening mee dat je als voetganger kwetsbaar bent, dus zorg dat de andere weggebruikers je zeker hebben gezien en op tijd kunnen stoppen, opdat je veilig kan oversteken.
- Op oversteekplaatsen voor voetgangers zonder bevoegd persoon of verkeerslichten hebben trams altijd voorrang.

OPGELET: Is er op minder dan ongeveer 30 meter een oversteekplaats voor voetgangers, dan moet je die gebruiken.

Op oversteekplaatsen voor voetgangers met verkeerslichten:

- Let goed op dat er geen bestuurders zijn die door het rode licht proberen te rijden of die afslaan naar de weg die jij moet oversteken, afslaande voertuigen kunnen namelijk ook tegelijkertijd met jou groen licht hebben op kruispunten. Als het voetgangerslicht op rood springt terwijl jij aan het oversteken bent, dan mag je op een normale wijze verder oversteken. Wie zich op dat moment echter nog op het trottoir bevindt, mag niet meer oversteken (zelfs als je in groep bent).

Op oversteekplaatsen voor voetgangers met een bevoegd persoon:

- Je mag slechts oversteken wanneer de agent het toelaat.

TIPS

- Draag heldere kleding, zo word je beter opgemerkt.
- Draag tussen het vallen van de avond en het aanbreeken van de dag of bij slechte zichtbaarheid reflecterende kledij en lichtweerskaatsers om beter op te vallen.
- Ook (knipper)lichtjes zijn een manier om je meer zichtbaar te maken voor de andere weggebruikers.

VOETGANGERS IN GROEP MET EEN LEIDER

Het verkeersreglement geeft geen bepaling van het begrip "leider". Diegene die de leiding van de groep op zich neemt en er verantwoordelijkheid voor draagt, dient bijgevolg als leider te worden beschouwd. Dat is bijvoorbeeld het geval met leiders bij een jeugdbeweging.

De leider moet weten wat de rechten en plichten van een groep zijn, en dient over de nodige veiligheidsuitrusting te beschikken (bijvoorbeeld verlichting en het bordje om aanwijzingen te geven).

Waar stappen?

- Processies en stoeten mogen altijd op de rijbaan lopen, verplicht rechts in de staprichting. Groepen voetgangers vergezeld van een leider hebben eveneens deze mogelijkheid.

TIPS

- We raden aan om bij voorkeur en in volgorde toch de trottoirs, de delen van de openbare weg voorbehouden door het verkeersbord D9 of D10, de bermen, de fietspaden of de parkeerzones te gebruiken.
- Loop je toch op de rijbaan, gebruik dan niet meer dan de helft van de breedte van de rijbaan en voorzie bijkomende begeleiders.

- Groepen voetgangers van ten minste 5 personen plus een gids mogen links op de rijbaan stappen, op voorwaarde dat ze achter elkaar blijven.

Verlichting

- Tussen het vallen van de avond en het aanbreken van de dag (of overdag bij slechte zichtbaarheid en wanneer het niet meer mogelijk is duidelijk te zien tot op een afstand van 200 meter) moet de groep die de rijbaan volgt op de volgende manier verlicht zijn:
 - Als de groep rechts loopt: een wit of geel licht links vooraan, en een rood licht links achteraan.
 - Als de groep links loopt: een rood licht rechts vooraan, en een wit of geel licht rechts achteraan.
 - Naargelang de lengte van de rij, moeten op de flanken één of meer gele of witte lichten gedragen worden die in alle richtingen zichtbaar zijn.

Hoe oversteken?

- Groepen voetgangers vergezeld van een leider moeten zich aan dezelfde regels houden als individuele voetgangers of groepen zonder leider (zie boven).
- De andere weggebruikers mogen echter niet breken door een stoet, een processie of een groep voetgangers (met of zonder leider) die het oversteken van de rijbaan op een reglementaire wijze is begonnen. Een groep voetgangers mag dus in één keer het oversteken beëindigen, zelfs wanneer er voertuigen in aantocht zijn. Als het verkeerslicht voor voetgangers echter op rood springt, dan moet het gedeelte van de groep dat op dat ogenblik nog niet begonnen is met oversteken, wachten tot het licht opnieuw groen wordt.
- Op kruispunten zonder verkeerslichten mag de leider het verkeer stilleggen door middel van een schijf waarop het verkeersbord C3 is afgebeeld. Hij mag de weggebruikers aanwijzingen geven om de veiligheid van de groep voetgangers te verzekeren.

OPGELET: deze aanwijzingen mogen niet worden verward met de bevelen van bevoegde personen (bijvoorbeeld politieagenten). Ze mogen niet in strijd zijn met de verkeerstekens en verkeersregels.

TIPS

- Bij grote groepen is meer dan één leider noodzakelijk. In de praktijk stellen de leiders zich dan op de rijbaan op om het oversteken te beveiligen.
- Als het om een groep kinderen gaat, lopen de oudsten best vooraan en achteraan, zodat ze kunnen waarschuwen voor aankomend verkeer. Rolfluitjes zijn daarbij nuttig.

FIETSERS ALLEEN

Waar rijden?

- Je moet de berijdbare fietspaden gebruiken; het fietspad wordt aangeduid door:
 - twee evenwijdige witte onderbroken strepen: je moet het fietspad volgen dat rechts in je rijrichting ligt;
 - verkeersborden D7 of D9: je moet het fietspad volgen in de richting aangeduid door het verkeersbord. Tweerichtingsfietspaden moet je soms links in je rijrichting volgen; let in dat geval extra op bij kruispunten: autobestuurders verwachten niet steeds fietsers die uit de andere richting komen.
- Als een deel van de openbare weg aangeduid is door het verkeersbord D10, moet je dat volgen. In dat geval mag je de voetgangers die er zich bevinden niet in gevaar brengen.
- Bij gebrek aan fietspaden mag je de parkeerzones en gelijkgrondse bermen rechts in je rijrichting gebruiken, op voorwaarde dat je voorrang verleent aan de weggebruikers die er zich bevinden. Buiten de bebouwde kom mag je ook de trottoirs en verhoogde bermen gebruiken (met hetzelfde voorbehoud).

D7

D9

D10

- Bij gebrek aan andere oplossingen moet je op de rijbaan fietsen, zo dicht mogelijk bij de rechterrand ervan (let echter op voor auto's en riolroosters). Je mag met twee naast elkaar rijden behalve wanneer:
 - het kruisen met een tegenligger onmogelijk is (binnen en buiten de bebouwde kom), of
 - er achteropkomend verkeer in aantocht is (buiten de bebouwde kom).
- Op rotondes hoef je niet zo dicht mogelijk bij de rechterrand van de rijbaan te rijden, behalve als een gedeelte van de openbare weg voor jou is voorbehouden (fietspad).

- Je mag in de busstrook of op een bijzondere overrijdbare bedding rijden als het betreffende verkeersbord is aangevuld met het symbool van een fiets. In dat geval moet je achter elkaar rijden.

- Autosnelwegen en autowegen zijn verboden terrein voor fietsers.
- In een fietsstraat mag je de ganse breedte van de rijbaan gebruiken zover deze opengesteld is in jouw rijrichting, en de helft van de breedte langs de rechterzijde indien de rijbaan opengesteld is in beide rijrichtingen.

Andere verplichtingen

- Steek je arm uit telkens als je van richting gaat veranderen, behalve als dit je evenwicht in het gedrang brengt.
- Tussen valavond en zonsopgang, en overdag wanneer de zichtbaarheid minder dan 200 m, moet je uitgeruste zijn met een wit licht vooraan en een rood licht achteraan. Zelfs als je een kinderfiets, racefiets of een terreinfiets bestuurt, moet je verlichting gebruiken en moet je fiets uitgerust zijn met de vereiste reflectoren om in alle omstandigheden te rijden.
- Als je de rijbaan oversteekt of op de rijbaan komt om naar links af te slaan moet je voorrang geven aan de weggebruikers die de rijbaan volgen; indien een fietspad of oversteekplaats aanwezig is, moet je die gebruiken.
- Zorg dat je fiets steeds wettelijk in orde is: bel, remmen, lichten en reflectoren. Maar verwaarloos ook de andere onderdelen niet: banden, wielen, ketting...
- Bij de verkeersborden B22 en B23 mogen fietsers rechts afslaan of rechtdoor rijden bij een oranjegeel of rood verkeerslicht. Vergeet echter niet dat de bestuurders die zich op de rijbaan begeven voorrang hebben.

B22

B23

- Beperkt eenrichtingsverkeer: volg de verkeerstekens ter plekke en rij slechts in de tegengestelde richting in straten waar dat toegelaten is. Let op voor geparkeerde wagens en wees voorzichtig bij elk kruispunt.

TIPS

- Probeer altijd een goed overzicht te hebben over het omringende verkeer, zeker op kruispunten, bij het verlaten van een fietspad, bij richtingveranderingen,...
- Draag kleding met heldere kleuren; draag 's nachts lichtwerkaatsers.
- Neem reparatiemateriaal mee voor lekke banden en reservelampjes voor de verlichting.
- Vergeet je fietshelm niet: een fietshelm vermindert het risico op hoofdletsels met 85%.
- Rij assertief maar wees vooruitziend: laat zien dat je er bent, maar voorzie ook de fouten en de onachtzaamheid van de autobestuurders. Denk eraan dat jij de meest kwetsbare bent.
- Als je in een straat met beperkt eenrichtingsverkeer in de tegengestelde richting rijdt, kijk dan uit voor voetgangers die op het punt staan om over te steken: ze verwachten misschien niet steeds fietsers uit jouw richting. Denk eraan dat ze op oversteekplaatsen voor voetgangers steeds voorrang hebben.

FIETSERS IN GROEP

Twee mogelijkheden:

- De groep volgt dezelfde regels als de individuele fietser.
- De groep volgt de regels die gelden voor fietsers in groep (op voorwaarde dat de groep bestaat uit ten minste 15 fietsers). Als groep heb je meer mogelijkheden maar moet je ook bepaalde verplichtingen naleven.

Waar en hoe rijden?

(Als de groep ervoor kiest om de regels voor fietsers in groep te volgen).

- Gebruik van de fietspaden is niet verplicht.
- Met twee naast elkaar rijden op de rijbaan mag altijd, op voorwaarde dat je gegroepeerd blijft.
- Op een rijbaan zonder rijstroken mag je niet meer dan de breedte van één rijstrook innemen (ongeveer 3 meter), en in geen geval meer dan de helft van de rijbaan;
- Op een rijbaan met rijstroken mag je alleen de rechter rijstrook gebruiken.

Wegkapiteins en begeleidende auto's

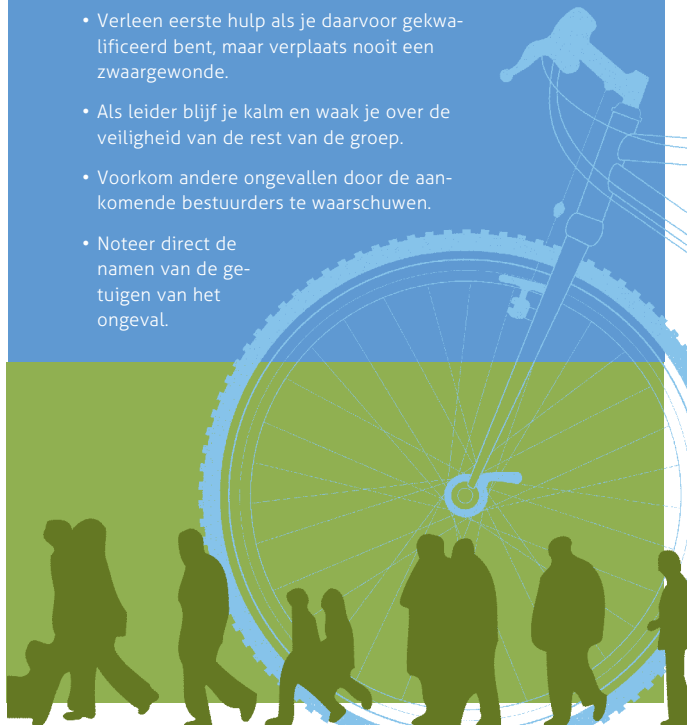
(Als de groep ervoor kiest om de regels voor fietsers in groep te volgen).

- Van 15 tot 50 fietsers:
 - Minstens 2 wegkapiteins toegelaten.
 - 1 of 2 begeleidende auto's toegelaten.
- Van 51 tot 150 fietsers:
 - Minstens 2 wegkapiteins verplicht.
 - 2 begeleidende auto's verplicht.
 - De wegkapiteins moeten ten minste 21 jaar oud zijn en om de linkerarm een band dragen met de nationale driekleur en het woord "wegkapitein".
 - Op kruispunten zonder verkeerslichten kunnen zij het verkeer stilleggen door middel van een schijf met de afbeelding van het verkeersbord C3, en aanwijzingen geven aan de andere weggebruikers.
 - De wegkapitein moet niet langer de lijst van de deelnemers in zijn bezit hebben.
 - De begeleidende auto's moeten de groep op ongeveer 30 meter voorafgaan of volgen; als er slechts één auto is moet deze volgen.
 - De begeleidende auto's moeten op het dak een speciaal bord voeren dat goed zichtbaar moet zijn voor het tegemoetkomende en achteropkomende verkeer.

WAT ALS ER TOCH IETS GEBEURT?

- Bel de hulpdiensten (112 = medisch urgentieteam en brandweer, en 101 = federale politie). Wees nauwkeurig en bondig.
- Verleen eerste hulp als je daarvoor gekwalificeerd bent, maar verplaats nooit een zwaargewonde.
- Als leider blijf je kalm en waak je over de veiligheid van de rest van de groep.
- Voorkom andere ongevallen door de aankomende bestuurders te waarschuwen.
- Noteer direct de namen van de getuigen van het ongeval.

BIVV Belgisch Instituut voor
de Verkeersveiligheid

